Усне мовлення: орфоепія і орфофонія

Я. Ю. Лавренчук

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: eng.teacher@ukr.net

Paper received 24.10.16; Accepted for publication 05.10.16.

Анотація. У статті розглядаються джерела виникнення і проблема розмежування вимовної норми на орфоепію та орфофонію, що пов'язано з реалізацією системи голосних і приголосних фонем англійської мови у мовленні її носіїв через характерний для її фонем набір алофонів у різних фонетичних позиціях.

Ключові слова: *вимовна норма, орфоепія, орфофонія, фонема, алофон.*

Вступ. Мова, як і будь-який живий організм функціонує, розвивається і поширюється на певній географічній території, у певному соціумі, культурі, у певний період часу [2; 10; 20]. Будь-яка мова є неймовірно складною і, водночас, надзвичайно системною, про що ще у XX столітті у своїх працях писали такі видатні лінгвісти як Ф. де Соссюр, І. О. Бодуен де Куртене та ін. [1; 17]. Поняття мовної норми загалом і норми вимови, зокрема є однією із найактуальніших проблем сучасної лінгвістики. В усному мовленні норма має гарантувати і забезпечувати правильну реалізацію відібраних і закріплених системних одиниць (фонем, морфем) [15; 23]. Тому норма вимови має передбачати не лише наявність набору голосних і приголосних фонем в їх взаємозв'язках у межах певної фонологічної системи, але і якісну реалізацію цих фонем в усному мовленні її носіїв. Це, в свою чергу, викликає потребу в розмежуванні вимовної норми на два аспекти, один з яких визначав би нормативний фонемний склад слів, а інший – правила реалізації алофонів/варіантів/відтінків фонем у потоці мовлення.

Короткий огляд публікацій за темою. Проблема зв'язку між мовою як системою та нормою розглядалася у низці праць вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (Ф. де Соссюром, Є. Косеріу, Л. Єльмслєвим, Л. О. Вербицькою, О. І. Стеріополо, В. О. Іцковичем, Л. П. Крисіним тощо). Дихотомія Ф. де Соссюра "мова – мовлення" стала поштовхом для розмежування усного мовлення від власне мови та поділу науки про звуки мови на фонетику та фонологію (Б. де Куртене, М. С. Трубецький, Л. В. Щерба та ін.). Натомість представники Ленінградської фонологічної школи (Л. Р. Зіндер, О. М. Матусевич, Л. В. Бондарко, Л. О, Вербицька, О. І. Стеріополо) акцентували увагу на особливостях реалізації системи приголосних і голосних фонем французької, німецької, англійської російської та ін. мов через відповідні алофони в усному мовленні та виокремили два аспекти вимовної норми (орфоепію, орфофонію). Саме ці праці слугують теоретичною базою даної статті та дають змогу розглянути їхнє практичне застосування на прикладі сучасної англійської мови.

Метою статті є виявлення джерел виникнення та визначення орфоепії та орфофонії як двох аспектів вимовної норми в усному мовленні. **Матеріалом** дослідження є усне мовлення носіїв англійської мови на сучасному етапі її розвитку. Основними **методами** дослідження обрано аналіз, синтез і порівняння, що дасть змогу досягти поставленої мети.

Результати та їх обговорення. В лінгвістичній літературі досі відсутнє чітке визначення поняття норми вимови. Так, Д. А. Шахбагова свого часу охарактеризувала вимовну норму, як опрацьовану на рівні звукової підсистеми мови форму єдиної літературної мови, що підпорядковується певним правилам і законам, які слугують основою для того, щоб носії цієї мови мали змогу приймати її імпліцитно [5; 22]. На думку вченої, орфоепічна норма визначає інвентар фонем, їхніх варіантів, межі їхнього варіювання, а також ті варіанти вимовляння, які для носіїв цієї мови є прийнятними або неприпустимими [22].

Для чіткого визначення орфоепії, важливо також уміти виявляти ознаки і форми існування цієї норми. Так, М. В. Раєвський виділяє чотири основні ознаки, які, на його думку, відіграють першочергову роль у мовленні, а саме: 1) кодифікованість (уніфікованість і закріпленість у вигляді сукупності правил в різноманітних лінгвістичних джерелах); 2) опрацьованість – результат цілеспрямованого відбору спеціалістами найоптимальніших вимовлянь звуків, які реалізують нормативний фонемний склад певної мови; 3) досяжність – можливість усіма мовцями засвоїти наявні у нормі правила вимови; 4) стабільність – збереження якості норми упродовж певного часу попри постійні зміни правил норми, які потребують періодичних уточнень і повторного перегляду тих, чи інших елементів, які вважаються нормалізованими [15].

Носії мови навіть і не усвідомлюють, що їхнє мовлення підпорядковується абсолютно чітким правилам вимовляння звуків, які є реалізованими алофонами фонем фонологічної системи їхньої рідної мови [27, с. 1]. Розвиток літературної норми вимови залежить більшою мірою від системи фонем, які реалізуються у мовленні. Сукупність фонем в їхніх взаємозв'язках і є фонологічною системою [10, с. 441], яка, на думку Л. Р. Зіндера, складається з інвентаря фонем, який встановлюють на основі семантичного критерію за допомогою їх протиставлення в ідентичних або близьких фонетичних умовах. Учений визначає фонологічну систему і як зв'язок між фонемами, між якими існують певні відношення, закони їх функціонування та об'єднання у групи [7, с.70-75; 19].

Оскільки кожна фонологічна система передбачає реалізацію своїх функціональних одиниць (фонем) у потоці мовлення, варто зазначити, що літературна, стандартна норма вимови складається з двох аспектів: орфоепії і орфофонії, різниця між якими розроблена Л. О. Вербицькою [4]. Орфоепія (від гр. orthos – правильний і epos – мовлення) визначає сукупність пра-

 ©|Y. Y. Lavrenchuk 2016

вил літературної вимови, нормативний фонемний склад слова, послідовність фонем у слові, місце розташування словесного наголосу, закономірності інтонування фрази й ритмомелодики [12]. Натомість орфофонія (ортофонія) (від гр. orthos – правильний і phone – звук, голос) встановлює правила вимовляння алофонів тієї чи іншої фонеми певної мови, визначаючи якість вимовляння звуків. Інакше кажучи, орфофонія обумовлює процес реалізації фонем у мовленні залежно від їх оточення, позиції у слові, відносно наголосу та інтонації [2, с. 20-21; 4, с. 64; 18; 19, с. 60; 20, с. 23].

Основу розмежування цих двох аспектів вимовної норми можна знайти у тлумаченні орфоепії у вузькому розумінні, за яким вона визначає лише правила функціонування фонем окремо від правил вимовляння звуків (алофонів), як це трактують у широкому розумінні [12]. Проте підґрунтям для поділу норми вимови на орфоепію і орфофонію можна вважати розмежування М. С. Трубецьким (представником Празького лінгвістичного гуртка) науки про звукову сторону мови на фонетику і фонологію [21, с. 11-12], як продовження думки Бодуена де Куртене про необхідність існування двох дискриптивних наук про звуки, предметами дослідження яких стали б конкретні звуки як фізичні явища і звукові сигнали, які використовують у певному мовному колективі для спілкування [1; 21, с. 11-12]. Проаналізувавши дихотомію Ф. де Соссюра "мова – мовлення", М. С. Трубецький доцільним убачав назвати вчення про звуки мовлення фонетикою, яка б послуговувалася методами дослідження природничих наук, а вчення про звуки мови фонологією, яка б використовувала виключно лінгвістичні методи дослідження [21, с. 11]. Фонетику науковець визначив як науку про матеріальну (звукову) сторону мови, в якій повністю відсутній зв'язок між звуковими одиницями, що досліджуються і їх лінгвістичним значенням [21, с. 18]. Фонологія, на думку вченого, має досліджувати ті звукові відмінності певної мови, що слугують для розрізнення значення слів (співвідношення диференційних ознак), а також правила їх поєднання у слова [21, с. 18-19]. М. С. Трубецький зробив спробу охарактеризувать такі основні поняття фонології, як: 1) фонема, її варіанти, правила їх розмежування; 2) фонологічна (смислорозрізнювальна) опозиція; 3) система фонем; 4) класифікація опозицій у фонологічній системі, між самими членами опозиції (привативні, градуальні, еквіполентні), постійні й нейтральні опозиції та ін. [21].

Розмежування орфоепії і орфофонії ґрунтується також на вченні теорії про фонему представниками Ленінградської фонологічної школи, Л. В. Щербою, Л. Р. Зіндером, О. М. Матусевич, Л. В. Бондарко, О. І. Стеріополо, а саме:

– фонема є найкоротшою неподільною в часі (або лінійно) самостійною реальною одиницею мови, яка позбавлена власного значення, проте пов'язана з ним, що уможливлює виконання нею словорозрізнювальної та словорозпізнавальної функцій [3; 7, с.36-42; 19; 24];

– значення слова не складається з суми часток значення кожного звуку, що входить до його складу. Слово складається із єдності значення і звукової оболонки [3; 7, с. 36-42; 19; 24]; – алофонічна варіативність фонеми зумовлена різними фонетичними умовами. Особливості будови артикуляційного апарату мовця можуть спричиняти певні модифікації, проте це не дає жодних підстав уважати, що вони сприяють утворенню додаткових алофонів, оскільки ці особливості є виключно фізіологічними, і вони не мають лінгвістичного значення [3; 7, с. 46-47; 19; 24];

– розрізняють позиційні й комбінаторні алофони фонем залежно від їх сполучуваності з іншими фонемами і позиціями у слові [3; 7, с. 47-48; 19; 24];

– фонема реалізується через відповідний алофон у вигляді звука мовлення (фона). Самі ж алофони перебувають між собою у стані комплементарної дистрибуції [3; 7, с. 48];

– фонетичний діапазон алофонів однієї фонеми може бути надзвичайно широким [3; 7, с. 53-54].

Так, наприклад, англійська передньоязикова, альвеолярна, апікальна, зімкнена, глуха приголосна фонема /t/ реалізується у мовленні дев'ятьма різними алофонами, а саме: аспірованим алофоном [t^{h}] у слові *top,* імплозивним алофоном [t̚] у слові *cat,* який в стилістично забарвленому мовленні може вимовлятися і як аспірований [t^{h}], твердим приступом (глоталізованим) [ʔ] у слові *button,* вібрантом [ɾ] у слові *water* (особливо в північноамериканському варіанті вимовляння), назалізованим вібрантом [t̃] у слові *winter*, лабіалізованим [t^{w}] у слові *twice*, палаталізованим [t^{j}] у слові *teeth*, міжзубним у слові *eighth,* і жодним з попередньо представлених, як [t] у слові *stop.* І цей список не є вичерпним. Теж саме можна спостерігати і серед голосних, наприклад, широка голосна фонема переднього ряду, низького підняття /æ/ може подовжуватися перед дзвінкими приголосними в кінці односкладових слів, як *mad* чи *bag*, зазнавати назалізації, як у слові *man*, набувати r- чи l- забарвлення, що більш типово для північноамериканського варіанту вимовляння тощо.

Переважна більшість носіїв англійської мови навіть і не усвідомлює наявність інгерентних характеристик фонем в різних фонетичних позиціях, проте, вони одразу відчувають іншомовний акцент, зумовлений неточним вимовлянням алофонів фонем тими мовцями, для яких англійська не є рідною мовою [7]. Варто додати, що заміна одного алофона іншим не змінює значення слова, наприклад, якщо вимовити алофон приголосної фонеми /t/ у слові *top* як звичайний [t] у слові *stop*, а не аспірований, то значення слова *top* при цьому залишиться таким, як і раніше. Це свідчить на користь того, що ці два алофони є представниками однієї фонеми /t/. Типовими, або основними алофонами фонеми за В. Л. Щербою є ті, що знаходяться в найменшій залежності від їхнього фонетичного оточення [24, с. 120-122]. Однак, в лінгвістичній літературі існує хибна думка про те, що основний алофон і є фонемою. Якщо це дійсно так, тоді слід вважати, що всі інші алофони існують окремо від цієї фонеми, а це просто неможливо, оскільки фонема та її алофони нероздільні між собою [7, с. 49-50].

Думки представників Ленінградської, а пізніше Щербівської фонологічної школи про реалізацію фонем у її алофонах поділяють і такі зарубіжні фонологи і фонетисти, як Дж. Уеллз, П. Роуч, Дж. Д. О'Коннор, Н. Хомський, Ф. Халле, Б. Трнка, С. А. Шейн, Дж. Дженсен, П. В. Джастис, С. Райцел та ін. [25; 26;

27; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 34]. Алофонами вчені називають також варіанти або відтінки фонем. Тому, в даному дисертаційному дослідженні, ці терміни є тотожними. З огляду на вищесказане, можна стверджувати, що кожен аспект літературної норми вимови має власну норму: фонеми – фонематичну (орфоепічну), алофони – фонетичну (орфофонічну), яка пов'язана з правилами реалізації різних комбінаторно-позиційних алофонів/варіантів/ відтінків фонем в усному мовленні. Відтак, нормативна реалізація (вимовляння) алофонів фонем регламентується орфофонією, а нормативний фонемний склад слів – орфоепією [4, с. 2; 12].

Висновки. Отже, двоаспектну норму вимови можна кваліфікувати як *прийнятий, поширений, правильний*, за уявленням того чи іншого кодифікатора, і закріплений в різноманітних лінгвістичних виданнях (словниках, довідниках, посібниках тощо), на певній території, в певному мовному колективі, в певний період часу *склад фонем функціонуючої мови* (орфоепія) і *правила реалізації* комбінаторно-позиційних варіантів *алофонів у мовленні* (орфофонія), що вважаються зразковими, статистично виправданими і соціально престижними [8; 29; 39]. Відтак, норма вимови є одним із типів літературної мови, що охоплює два її аспекти: орфоепію і орфофонію, кожен з яких характеризується власною нормативністю.

Представлені результати аналізу проблеми розмежування вимовної норми на орфоепію та орфофонію дають підстави для проведення експериментально-фонетичних досліджень, метою яких стане встановлення орфоепічної норми національних варіантів сучасної англійської мови та визначення діапазону алофонічної варіативності та ієрархії стабільних/варіативних диференційних ознак голосних і приголосних фонем в межах її національних варіантів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодуэн де Куртенэ И.А. Избранные труды по общему языкознанию [Текст] / И.А. Бодуэн де Куртенэ. — М.: Изд-во АН СССР, 1963. — Т. 2. — 388 с.
2. Бондаренко Е. С. Німецька орфоепія і орфофонія: постановка проблем та завдань дослідження/ Бондаренко Ельвіра Сидорівна//Проблеми семантики слова, речення та тексту*:* зб. наук. пр. / Київ. нац. лінгв. ун-т. —– Київ. – – Вип. 32. — 2014.— С. 36—44.
3. Бондарко Л. В. Основы общей фонетики /Бондарко Л. В., Вербицкая Л. А., Гордина М. В.— СПб. : Филол. ф-т. С.-Петерб. ун-та, 2000. — 156 с.
4. Вербицкая Л. А. Русская орфоэпия (К проблеме экспериментально-фонетического исследования особенностей современной произносительной нормы) / Людмила Алексеевна Вербицкая. — Л. : Издательство Ленинградского университета, 1976. — 124 с.
5. Гавреник Б. Задачи литературного языка и его культура. Пражский лингвистический кружок./ Сб. статей. — М.: Прогресс, 1967. — С. 310 — 374.
6. Ельмслев Л. Язык и речь//История языкознания XIX-XX векав в очерках и извлечениях. — М.: изд. Моск. ун-та, 1960. — Ч.2. — 331 с.
7. Зиндер Л. Р. Общая фонетика / Лев Рафаилович Зиндер. — М. : Высш. Школа. — 1979. — 312 с.
8. Ицкович В. А. Очерки синтаксической нормы Виктор Александрович Ицкович. - М. : Наука. — 1982. — 199 с.
9. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения) / ЭухенioКосериу. — М. : Эдиториал УРСС, 2001. — 204 с.
10. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. - К. : Академія. - 2003. - 464 с.
11. Крысин Л. П. Русская литературная норма и современная речевая практика / Л. П. Крысин //Русский язык в научном освещении. - № 2 (14). - М., 2007. - С. 5-17.
12. Лингвистический энциклопедический словарь Под ред. В.Н. Ярцевой. — 2-е изд. доп. — М.: Большая российская энциклопедия. — 2002. — 709 с.
13. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінолоігчна енциклопедія. — Полтава: Довкілля К. — 2006. — 716 с.
14. Паращук В. Зміни в кодифікованих вимовних нормах сучасної англійської мови/ В. Паращук. — Наукові записки. — Випуск XXVI. — Серія: Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. — С. 161—170.
15. Раевский М.В. Опыт определения понятия произносительная норма/ М.В. Раевский// нормы реализации языковых средств. — Горький: Изд-во ГГПУ. — 1986. — С. 84 — 89.
16. Сольська Т.М. Модифікаційні процеси німецької орфоепічної норми в Німеччині, Австрії та Швейцарії (експериментально-фонетичне дослідження) : дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 04 / Сольська Тетяна Миколаївна. — К., 2014. — 232 с.
17. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики / Фердинанд де Соссюр; [пер. с фр. А. М. Сухотина]. — М. : Логос, 1998. — 296 с.
18. Стериополо Е.И., Гейльман Н.И. Коммуникативная ситуация и вариативность фонетических характеристик // Экспериментально-фонетический анализ речи: проблемы и методы. Межвуз. сб. науч. трудов. Вып. 2. Л., 1989. — С 76—87.
19. Стериополо Е. И. Система гласных и ее реализация в речи (экспериментально-фонетическое исследование на материале немецкогоязыка) : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / СтериополоЕленаИвановна. — СПб., 1995. — 422 с.
20. Стериополо Е. И. Система языка, орфоэпия, орфофония / Елена Ивановна Стериополо // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. — 2000. — Вип. 1. — С. 21—41.
21. Трубецкой Н.С. Основы фонологии / (Классический учебник). Пер *с* нем. А.А.Холодовича; Под ред. *С*.Д.Кацнельсона. - *М*.: Аспект Пресс. - 2000. - 352 с.
22. Шароварова С. Акцентна норма сучасної англійської мови / Станіслава Шароварова. — Наукові записки. — Випуск 73**.** — Серія: Філологічні науки(мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. — 2007. — Ч. 1. — С. 219 — 225.
23. Шахбагова Д.А. Фонетическая система английского литературного языка/ Д.А. Шагбагова. — М.: Высшая школа. — 1986. — 425 с.
24. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность [Текст] / Л.В. Щерба; АН СССР, Отд-ние лит. и яз. — Л.: Наука, Ленингр. отд-ние, 1974. — 428 с.
25. Chomsky N., Halle M. The Sound pattern of English/Noam Chomsky, Morris Halle//The MIT Press, Cambridge, Massachussetts, London, England. — 1968. — 242p.
26. John T. Jensen Principles of Generative Phonology. An Introduction/ T.Jensen//University of Ottawa, 2004. - 324 p.
27. Justice W. P. Relevant Linguistics/ W.P. Justice. // An introduction to the Structure and Use of English for Teachers. — 2004. — 309 p.
28. O'Connor J.D. Phonetics/ J.D. O'Connor// Penguin Books. – – 1976. — 320 p.
29. Reitzel C.A. Trends in Phonological Theory until 1975. A historical introduction//C.A.Reitzel, Copenhagen, 1995. 474 p.

30. Roach P. British English (Received Pronunciation)/ Peter Roach// Journal of the International Phonetic Association. 34 (2). — 2004. — P. 239—245.
31. Roach P. English Phonetics and Phonology (4th ed.)/ Peter Roach// Cambridge University Press. — 2009. — 360 p.
32. Sandford A. Schane. Generetive Phonology/ A. Schane Sandford//University of California, San Diego, 1973. - 126 p.
33. Trnka B. A Phonological analysis of Present-Day Standard English/ Bohumil Trnka//University of Alabama, Series #17, 1966. — 155 p.
34. Wells, John C. Accents of English. An Introduction, Cambridge, New York: Cambridge University Press, 1982. – – P. 55—69.

REFERENCES

1. Baudouin de Courtenay. Selected works on General Linguistics / I.A. Baudouin de Courtenay. - M .: Publishing House of the USSR Academy of Sciences, 1963. - T. 2. - 388 p.
2. Bondarenko E. German orthoepy and orethothony: issues and challenges research / Bondarenko Elvira Sydorivna // Problems of semantics of words, sentences and text: Coll. Science. pr. / Kyiv. nat. lingua. Univ. --- Kyiv. - Vol. 32 - 2014 .-- S. 36--44.
3. Bondarko L.V. Fundamentals of General Phonetics / Bondarko LV, Verbitskaya LA, Gordin MV- St. Petersburg. : Philological. Faculty. S.-Petersburg University. University Press, 2000. - 156 p.
4. Verbitskaya L. A. orthoepy Russian (On the problem of experimental phonetic studies of the modern rules of pronunciation) / Lyudmila Verbitskaya. - AL: Publisher Leningrad University, 1976. - 124 p.
5. Gavrenik V. Tasks of the literary language and its culture. Prague School. / Coll. articles. - M .: Progress, 1967. - S. 310 - 374.
6. Hjelmslev L. Language and Speech // History of Linguistics of the XIX-XX century, in the essays and extracts. - M .: ed. Mosk. University Press, 1960. - Part 2. - 331 p.
7. Zinder L R General phonetics / Leo Rafailovich Zinder. - MA: Executive. School. - 1979. - 312 p.
8. Itskovich V.A. Essays on syntactic rules/ Viktor Itskovich. - M: Science. - 1982. - 199 p.
9. Coseriu E. Synchrony, diachrony and history (the problem yazikovogo change) / EuhenioKoseriu. - Moscow: Editorial URSS, 2001. - 204 p.
10. Kocherhan M.P. General Linguistics: textbook / Michael P. Kocherhan. - K., Academy. - 2003. - 464 p.
11. Krysin L.P. Russian literary norm and modern speech practice/ LP Krysin // Russian language in a scientific light. - № 2 (14). - M., 2007. - S. 5--17.
12. Linguistic Encyclopedic Dictionary, Ed. VN Yartseva. - 2nd ed. ext. - M .: Great Russian Encyclopedia. - 2002. - 709 p.
13. Selivanova A.A. Modern Linguistics: Encyclopedia. - Poltava: Environment K. - 2006. - 716 p.
14. Parashchuk V. Changes in codified norms of modern spoken English / V. Parashchuk. - Scientific note. - Issue HXVI. - Series: Philology (Linguistics). - Kirovograd: RVTS KSPU them. Vynnychenko, 2000. - S. 161--170.
15. Rajewski M. Experience of defining pronunciation norms / MV Rajewski // rules implementing linguistic resources. - Bitter: Izd GGPU. - 1986. - P. 84 - 89.
16. Solska T.M. Modification processes pronouncing German standards in Germany, Austria and Switzerland (experimentally-phonetic research): Dis. ... Candidate of Philology. 10. 02. 04 / Solska Tatiana. - K., 2014. - 232 p.
17. Saussure F. Course in General Linguistics / Ferdinand de Saussure; - Moscow: Logos, 1998. - 296 p.
18. Steriopolo E.I. Geylman N.I. Communicative situation and variety of phonetic characteristics // The experimentally-phonetic speech analysis: problems and methods. Intercollege. Sat. scientific. works. Vol. 2. L., 1989 - With 76-87.
19. Steriopolo E.I. system of vowels and its realization in speech (experimentally-phonetic research on a material nemetskogoyazyka): dis. ... The doctor filol. Sciences: 10.02.19 / Steriopolo Elen aIvanovna. - St. Petersburg, 1995. -. 422.
20. Steriopolo E.I. system language, orthoepy, orthothony / Helena Steriopolo Naukova // News of the UNESCO Chair KDLU. Seriya: Filolohiya. Pedagogy. Psychology. - 2000. - Vip. 1. - P. 21-41.
21. Troubetzkoy M.S. Fundamentals of phonology / (classic textbook).Ed. S.D.Katsnelsona. - M .: Aspekt Press. - 2000. - 352 c.
22. Sharovarova S. Accent norm of Modern English / Stanislava Sharovarova. - Scientific notes. - Issue 73 - Series: Philology (Linguistics): In 2 parts. - Kirovograd: RIO KSPU them. Vynnychenko. - 2007. - Part 1. - S. 219 - 225.
23. Shakhbahova J.A. The phonetic system of English literary language / DA Shakhbahova. - M .: Higher School. - 1986. - 425 p.
24. Shcherba L.R. Language system and speech activity/ L.V. Shcherba; USSR Academy of Sciences, Dept. of-lit. and lang. - L .: Nauka, Leningrad. Dep-tion, 1974. - 428 p.

Orthoepy and orthothony in speaking

Lavrenchuk Y. Y.

Annotation. The article deals with the sources and the problem of viewing the pronunciation norm in terms of its two aspects: orthoepy and orthothony due to the realization of English vowel and consonant phonemes by means of allophones in various phonetic positions in the process of speaking.

Keywords: *pronunciation norm, orthoepy, orthothony, phoneme, allophone.*

Устная речь: орфоэпия и орфофония

Я. Ю. Лавренчук

Аннотация. В статье рассматриваются источники возникновения и проблема разграничения произносительной нормы на орфоэпию и орфофонию, что связано с реализацией системы гласных и согласных фонем английского языка в речи его носителей по средством характерного для фонем набора аллофонов в различных фонетических позициях.

Ключевые слова: *произносительная норма, орфоэпия, орфофония, фонема, аллофон.*